

Privatpraktiserende tannlegers meldeplikt til Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR)

 SILJE STOKHOLM NICOLAYSEN, JURIDISK RÅDGIVER I NTF

Helsedirektoratet foreslo i 2021 endringer i Forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-forskriften) som innebar å gi privatpraktiserende tannleger meldeplikt til registeret. Det betyr at opplysninger fra pasientjournaler som tilhører pasienter som benytter seg av en helprivat tannhelsetjeneste skal overføres til registeret. Begrunnelsen for forslaget var blant annet at det offentlige ikke hadde oversikt over hvor tannlegene jobber, og at det er nødvendig for å kunne planlegge og finansiere offentlige tannhelsetjenester.

Det er utvilsomt behov for data om tannhelsetjenesten, men både NTF og Datatilsynet var negative og hadde mange betenkeligheter til forslaget som ble sendt på høring. NTFs høringssvar ligger tilgjengelig i sin helhet på NTFs nettsted, og de viktigste innsigelsene vil bli beskrevet i det følgende.

Det offentlige har ikke ansvaret for å hverken planlegge eller finansiere den private tannhelsetjenesten, og opplysninger herfra må kunne sies å være forhold som ikke angår staten. NTF er opptatt av at datainnhenting skal skje på en måte som ivaretar den enkelte pasients rett til personvern, og uten kostnader i form av tid eller penger for den enkelte tannlege. Både NTF og Datatilsynet har satt spørsmålsteget ved hjemmelsgrunnlaget for å pålegge privatpraktiserende tannleger denne oppgaven uten at det er basert på samtykke fra pasienten eller at det i det minste er mulig å reservere seg.

Det fremgår av sentrale lover om personvern og menneskerettigheter at hensynet til den enkeltes rett til privatliv veier tungt. Å gripe inn i enkeltpersoners rettigheter krever ikke bare hjemmel i lov, men også at det foretas en vurdering av om det faktisk er nødvendig, og om nytten for den som vil samle inn opplysninger overstiger ulempene for den enkelte. En slik vurdering er etter vår oppfatning ikke gjort i forbindelse med arbeidet med utvidelse av KPR-forskriften, ut over å vurdere nytteverdien for myndighetene. Pasientjournaler inneholder sensitive opplysninger, og er underlagt strenge regler for taushetsplikt. Det er et paradoks at helsepersonell skal måtte utlevere disse opplysningene til myndighetene uten at

pasientene gis mulighet til å reservere seg fullstendig. Reservasjonsadgangen er begrenset, og med det tvinges den enkelte til å akseptere behandling av sine helsedata enten de vil eller ei. Slike registreringer kan i verste fall lede til at personer med behov for helsehjelp ikke oppsøker helsevesenet, gir feil opplysninger eller søker behandling i andre land.

NTF er svært kritisk til at slike forslag gjennomføres til tross for tunge innsigelser fra fagmiljøene, og at de nødvendige garantier og forutsetninger ikke er på plass. Endringene er vedtatt, og private virksomheter som yter tannhelsetjenester har per 1. januar 2023 plikt til å sende inn helseopplysninger til KPR. Det er usikkert når meldeplikten vil bli iverksatt.

NTF er av den oppfatning at dersom helseopplysninger fra pasienter i en helprivat tannhelsetjeneste skal kunne behandles på lovlig måte, må det etableres et eget helseregister for helprivat tannhelsetjeneste innenfor rammene av helseregisterloven. Med «behandling» av helseopplysninger menes i denne sammenheng blant annet innsamling, registrering, lagring, gjenfinning, bruk og utlevering av slike data. I tillegg må det vedtas en egen lovhjemmel i helseregisterloven for å kunne pålegge helprivate tannlegevirksomheter en plikt til å gi sine pasienters journalopplysninger til dette registeret. Siden lovhjemmel forutsetter stortingsbehandling vil man i større grad sikre at det tas hensyn til det grunnleggende prinsippet om parlamentarisk kontroll med forvaltningen og man må kunne forvente at alle sider av saken blir belyst for Stortinget før vedtakelse. En slik kontrollmulighet er ikke gitt Stortinget i prosessen med utvidelse av KPR-forskriften til også å gjelde pasientdata fra helprivat tannhelsetjeneste fordi forskriftsendringer kan foretas av regjeringen alene. Det mangler også informasjon om hva overføringen av data vil innebærer for den enkelte tannlegevirksomhet når det gjelder estimerte kostnader og tidsbruk.

NTF har sendt sine innsigelser til forskriftsendringen til Helse- og omsorgsdepartementet, og vil fortsette å følge opp saken.